

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Gergely István*

Cím: *A régi Budapest albuma*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bm

1924. 3. 9.

(ö)

(Köt. 1)

Osztályozás

Tárgy

331.781.

Hely

Idő

'1924'

Személy

Helyszám

A régi Budapest albuma

Írja: Gergely István

A tragikus hordár

16
NV

Öt látod még az előkelőbb utcasarkokon a fővárosi rengeteg kivesző indiaanustörzsének egy-egy példányát: a hordárt, szomorúan, le-rongyolódva, reménytelen tekintettel, mintha azt mondaná: én már csak egy megbízatást kaphatok. A másvilágba! A mai fiatalság előrehaladott szülötte a modernségnek, már csak nézi a hordárt, anélkül, hogy meglátná, még kevésbé tudja elképzelni, minő fontos szerepet játszott elődeinek életében Budapest vörössapkás postagalambja. Együzmelyikből legendás hős lett, például *Wekerle Sándor* hordárjából, *Tauszky* urból, aki mint a legelső szállítmányozó cég főnöke bunyta be szomét, törzskávéházában gyakran felelgetvén az ismétlődő kérdésre:

— Igaz-e Tauszky bácsi, hogy maga vitte *Wekerle* frakkját a zálogházba, valahányszor a kegyelmes ur fogáskorában megszorult?

Mert a romantikus levelezésen kívül a zálogházi kiküldetés volt a hordár főfoglalatossága, aminek mindig rekoko-tapintatossággal felelt meg, horitékban hozván el a kávéházba a vörös avagy fehér-rózsaszínű okmányt. A vörös cédula, nyomorult nyomdatermék, magán-zálogházból jött és mindig nagyobb kölcsönt jelentett, míg az állami zálogház cédulája szánta a papíros-dollár kiállításának szoliditását mutatta, de kevesebb pénzt jelentett.

Az akkori kisebb Budapesten negy-ötezer hordár teljesített szolgálatot, ma az óriási világvárosban ebből a kivesző fajból alig három-négyszáz egyed teljesít szolgálatot. Nem

akad utód. Alig van fiatal hordár, csupa öreg-ember képviseli e fajtát, amely — ismerjük el a mulandóságnak ebben a megragadott pillanatában — a fővárosnak egyik legbecsületesebb osztálya volt. Harminc évre visszamenőleg konstatalhatni, hogy hütlenség, sikkasztás, lopás nem terhelte hordár lelkiismeretét soha. Egyetlenegy esetre emlékszem, amikor a közszolga csillámló számtábláján folt esett.

A világháború előtt egy hordár (állomáshelyén: Pannonia kávéház) megbízást kapott egy urtól, menjen ki a löversenyterre és játssza meg a nyercetlenek valami versenyében a *Mindjárt* nevű lovat a két totalizátornél. A hordár sportférfi volt és mint olyan kizártnak tartotta a 27-es mezőnyben a gebe diadalát. Tévedett! *Mindjárt* elsőnek érkezett be és hatvanöt-szörös osztalékot fizetett. Ezt az összeget nem tudta megtéríteni az „*insicht*” játék áldozata. Elment a Kazinczy-utcai fürdőbe, a meleg kádban felvágta ereit és meghalt, mint valami római szenátor, akinek emlékét márványszavakban örököltette meg Tacitus.

És e becsületes kaszt ellen összeesküdött minden ezen a világon. Egyáltalán különvéleményen van a haladással, amelyet a megismerés és tudás örök szempontjaiból tagadok és csupán a technikaft ismerem el. A technikai haladás pedig a maga egészében, úgy látom, nem egyéb, mint valami lelketlen eselszövény és legázoló harc a hordárság intézménye ellen. A modern technika vívmányai az utóbbi évtizedekben egyebet sem céloznak, csak azt,

hogy lehetetlenné tegyék a vörössapkás embert ott az utcasarkon. Telefon, helyi távirat, bicikli, közúti villamos, automobil, autobusz, egyszóval mindaz, ami a tér és idő hasznosabb kiaknázását jelenti, a hordár létfeltételei ellen fordul.

Visszautasítom azt a nyegle vigasztalást is, mintha a különféle boyvállalatok pótolhatnák a hordárt. A boy-rendszer rideg üzlet. A hordárintézmény lírai válfaj. Tessék csak megfigyelni: mihelyt megszólítod, tekintetében és magatartásában megváltozik a hordár, közvetlen és meleg, mintha már apád házánál szolgált volna, szívet megragadó nyíltsággal ismétli a megbízatást, mialatt a levelet becsületesen szíve fölé rejti el. Majd villamos költöget ker. Igaz ugyan, hogy azután gyalog végzi el a dolgát. Másszóval: a boy küldönc, a hordár bizalmi ember.

A hordár elnevezés azonban, mint gyűjtőfogalom, nagyon sokféle specialitást egyesített magában. Sport, színház, (klakk, jegyszerzés, bokrétaátnyújtás), lakásszerzés, kölcsönügyek, idegenvezetés, telek- és házladás, értékesítések a Teleki-teren és még sok-sok más egyéb területe volt működésének, sőt tudok esetet, amikor a hordár egy barátom családjánál a szárazdajka szerepét játszotta. Celenkint kikocsikáztatván a kicsikét a ligetbe. Nem is csoda, hogy az utcának ez a népszerű alakja a művészetbe is bevonult, nemcsak a karikatúrába, hanem a színpadra is, ahol mint az úgynevezett „fővárosi életképek” jellegzetes figuráját nagyon kedvelték a kómikusok.

Meg a politikában is szerepelt a hordár. Nagy Emil volt igazságügyminiszter, akinek szép fiatalsága ez intézmény virágzásával egybeesik, fantáziájában ma is némi helyet biztosít a hordárnak és legutóbb is proponálta.

hogy a fényeskerékesön dolgában kérjek ki a börze előtt strázsáló hordárok véleményét... Jómagam emlékezem egy hordárra, aki — bár csak közvetlenül — politikai karriert csinált. A sógorából tudniillik — mert kifürkészhetetlenek a végzet utjai! — országgyűlési képviselő lett, aminek következményeképpen a hordár eldobta a vörös sapkát és a polgári életben csakhamar anyagilag sokkal fényesebb karriert futott be, mint a nagyságos sógor-protector.

Irodalmi és zsurnaliszta-körökben egy-egy hordár ugyyszólván a jótékony nemítő szerepét játszotta és nem egy nagysága szeretettel emlékezhetik vissza a szakállas tündérre, aki a nyomer duló napjaiban zálogtárgy nélkül is tudott pénzt szerezni. Legkedvesebb emlékem például az a bagolyképű öregbordár, aki a Korona- és Váci-utca sarkán a *Korona-kávéház* előtt állt. *Reviczky Gyula*, diákszívének hálványa, fekete hórkarosszékbe mélyedve, vékony testecskéjével, üldögélt az egyik ablakfülkében és hogy Pali bácsi, a császárszakállu főpincér ne lássa, ujság mögé húzódva szivarzott titokban, miközben kifújta a füstöt az utcára. Ilyenkor az öreg bordár beszaladt a kávéházba és mint valami áralkodó diak, figyelmeztette a költő egészségéért agódo főpincért:

— *Már megint Virginiát sziv...* és ujjával a sárga, sovány költő felé bökött. Ebből a világból való még a bordár-céh tiszteletreméltó mai nesztorá, a Váci-utca és a Kristóf-tér sarkán, a nyolevanegyéves *Fuch*, őzpatriarcha szakállával, fején a 350. számú vörös sapkával. A céh másik nesztorá, az Operaház előtt már csak hébe-hóba megjelenő nyolevanesztendő *Blecheisen* némileg rokkantszámba megy, mert nem teljesít telben, esőben mindennap szolgálatot, mint öccse, a jó öreg *Fuch*. *Blaha* bácsi, így hívták *Blecheisen*t, külön specialitást jelentett a bordárvilágban és pedig két okból: először is nem tudott írni, olvasni, de még minden megbízatást pontosan teljesített, másodszer pedig mint zenekedvelő, ő szállította a hangversenytermekbe a filharmonikusok és a különböző kvartettek hangszereit. Ma dollárokból él, mert Amerikába szakadt gyermekei nem feledkeznek meg az elaggott apáról.

Nem mulaszthatom el annak a konstatacióját sem, hogy a hordárok kivétel nélkül kintünő férjeknek és önfeláldozó apáknak bizonyultak. Harminc év óta nem volt válópör hordáreszaládban, ami sokkal többet mond, mint a következő történet, amelyet a jellemzés kedvéért mégse hallgathatok el:

— Hordár — szóltam egy vörössapkához a Drechsler-kávéház előtt — adja fel ezt a sürgönyt!

— Tegyen nekem a nagyságos ur is egy szivességet, akkor nem kell megfizetnie az utamat a főpostára. Vigyen egy levelet a feleségemnek, egyszerűen odaadja majd a portásnak a siófoki szállodában. — Sürgönyömben tudniillik estére megérkezésemet jelentettem egy siófoki szállodába. A hordár felesége tehát a legjobb siófoki szállodában nyaralt! Télen aztán a hölgyet a Drechsler-kávéházban láttam, szép

bundában, fülében eléggé nagy butonnal, előtte haboskávét — sok habbal — és vajastésztával, mialatt két lépésnyire a kávéháztól hóban úzletre várakozva didergett férje, a hordár.

... És most hullnak, hullnak, egyre pusztulnak a hordárok. Napról-napra kevesebbet látnak, immáron csak kimazsolázott helyek: nagy-szállodák, pályaházak, kaszinók, más forgalmas intézmények előtt. Ott áll a hordár Budapest utcáján, utolsó küzdelmet folytatván a kegyetlen étellel, míg egy szép napon majd arra virradok, hogy nincs pirossipka a Kör-
utou.